

PHƯƠNG PHÁP GIÁO DỤC THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

Theo tư tưởng Hồ Chí Minh, giáo dục không chỉ nhằm truyền đạt kiến thức mà còn nhằm hình thành con người toàn diện, có đạo đức, tri thức, sức khỏe, năng lực lao động và tinh thần phục vụ xã hội, nền giáo dục mới cần thực hiện tốt một số phương pháp sau:

Giáo dục phù hợp với đối tượng, điều kiện, hoàn cảnh, tâm lý của người dạy và người học

Mỗi đối tượng sẽ có đặc điểm khác nhau, khả năng tiếp thu kiến thức khác nhau. Đối với thiếu nhi, trên tinh thần “tuổi nhỏ làm việc nhỏ, tùy theo sức của mình”. Người chỉ rõ: “Cách dạy trẻ, cần làm cho chúng biết: Yêu Tổ quốc, thương đồng bào, chuộng lao động, giữ kỷ luật, biết vệ sinh, học văn hóa”, “làm cho con em chúng ta thành những trò giỏi, con ngoan, bạn tốt, và mai sau là những công dân dũng cảm, cán bộ gương mẫu, người chủ xứng đáng của chế độ xã hội chủ nghĩa”.

Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm một lớp học vỡ lòng ở Hà Nội năm 1956 (Nguồn: TTXVN)

Đối với học sinh các cấp trung học, cần đảm bảo cho học trò những tri thức phổ thông chắc chắn, thiết thực, thích hợp với nhu cầu và tiền đề xây dựng nước nhà, bỏ những phần nào không cần thiết cho đời sống thực tế. Đối với sinh viên đại học, trong bức thư gửi giáo viên, học sinh, cán bộ và thanh niên ngày 31/10/1955, Người căn dặn: “Đối với Đại học thì cần kết hợp lý luận khoa học với thực hành, ra sức học tập lý luận và khoa học tiên tiến của các nước bạn, kết hợp với thực

tiền của nước ta, để thiết thực giúp ích cho công cuộc xây dựng nước nhà”. Với thanh niên, công tác giáo dục, đào tạo cần tập trung “nâng cao tinh thần yêu Tổ quốc, yêu chủ nghĩa xã hội, tăng cường tình cảm cách mạng đối với công nông, tuyệt đối trung thành với sự nghiệp cách mạng, triệt để tin tưởng vào sự lãnh đạo của Đảng, sẵn sàng nhận bất cứ nhiệm vụ nào mà Đảng và nhân dân giao cho”. Đối với nhà giáo, “Việc giáo dục cần nhằm vào mục đích thật thà phụng sự nhân dân”. Những người làm công tác giáo dục cần tiếp tục bồi dưỡng, rèn luyện để phụng sự Đảng, giai cấp, nhân dân, Tổ quốc và nhân loại cũng như thực hiện “cần, kiệm, liêm, chính, chí công, vô tư” tốt hơn.

Thầy cô giáo và các em học sinh vui mừng chào đón Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Trường Trung học GT-VT Thủy - Bộ. (Nguồn: [TTXVN](#))

Bên cạnh đó, giáo dục phải phù hợp với điều kiện, hoàn cảnh, tâm lý của cả người dạy lẫn người học. Theo Người, giáo dục “phải tùy hoàn cảnh làm ăn mà tổ chức học mới duy trì được lâu dài, mới có kết quả”. Để tạo hứng thú và giúp người học tiếp thu kiến thức hiệu quả, cần chú ý đến tâm lý của người học. Theo Chủ tịch Hồ Chí Minh: “cách dạy phải nhẹ nhàng và vui vẻ, chớ gò ép thiếu nhi vào khuôn khổ của người lớn. Phải chú ý giữ gìn sức khỏe cho các cháu”. Hoặc khi phân tích việc giáo dục thanh niên, Người đã nói: “Vui chơi lành mạnh là một bộ phận trong sinh hoạt của thanh niên... trong vui chơi cũng có giáo dục. Cần có thứ vui chơi văn hóa”.

Việc nhà giáo xác định rõ đối tượng, điều kiện, hoàn cảnh và tâm lý của người học, với tầm nhìn sâu sắc, sự nhạy bén và phương pháp dạy học linh hoạt, mềm dẻo phù hợp không chỉ tạo ra không khí gần gũi, thoải mái, mà còn góp phần phát huy hết khả năng của người thầy và khơi dậy được toàn bộ tiềm năng trí tuệ của người học.

Giáo dục gắn với thực tiễn cuộc sống, học đi đôi với hành

Chủ tịch Hồ Chí Minh nêu rõ: “Học phải đi đôi với hành, giáo dục kết hợp với lao động sản xuất, nhà trường gắn liền với xã hội”. Quan điểm này của Người có ý nghĩa hết sức to lớn trong việc hoạch định các chương trình giáo dục, mục đích đào tạo, nội dung chương trình giáo dục.

Sinh viên Kỹ thuật cơ khí hàng không UTH kiến tập chuyên môn tại Hangar lớn nhất Cảng Hàng không quốc tế Tân Sơn Nhất

Người cho rằng, giữa lý thuyết và thực tiễn có mối quan hệ biện chứng với nhau, người học không chỉ cần nắm vững lý thuyết mà còn cần áp dụng lý thuyết vào thực tiễn để giải quyết những vấn đề nảy sinh trong cuộc sống, đồng thời thực tiễn là cơ sở kiểm nghiệm và thước đo tính đúng đắn của lý luận. Trong cuộc sống, sự kết hợp giữa lao động, sản xuất với học tập không chỉ trang bị cho người học những kiến thức cơ bản mà còn đào tạo họ thành những con người có đức tính cần cù, siêng năng, hăng hái tham gia thực hiện “đời sống mới” và xây dựng xã hội mới.

Tại Hội nghị toàn quốc lần thứ I về công tác huấn luyện và học tập năm 1950, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã phân tích hết sức cụ thể và thuyết phục về mối quan hệ giữa học và hành. Người khẳng định: “Học với hành phải đi đôi. Học mà không hành thì vô ích. Hành mà không học thì không trôi chảy”. Người cũng dành lời khuyên đối với các bạn học sinh: “Học phải suy nghĩ, học phải liên hệ với thực tế, phải có thí nghiệm và thực hành. Học với hành phải kết hợp với nhau”. Nguyên tắc gắn kết giữa lý luận và thực tiễn, học tập gắn liền với thực hành, sản xuất trong tư tưởng Hồ Chí Minh về giáo dục cho đến nay vẫn còn nguyên giá trị.

Giáo dục gắn với nêu gương, kết hợp giáo dục gia đình, nhà trường, xã hội

Nêu gương là một trong những nguyên tắc giáo dục mang lại hiệu quả cao. Trong giáo dục, người thầy chính là tấm gương sáng cho thế hệ học trò noi theo. Nêu gương đòi hỏi nhà giáo phải là tấm gương có đạo đức, tri thức, trình độ chuyên môn nghiệp vụ vững vàng, yêu nghề, yêu thương học sinh... Người nhấn mạnh: “Ngoài tri thức phải có đạo đức cách mạng. Thầy giáo phải làm kiểu mẫu cho các cháu. Làm được như thế là tròn nhiệm vụ”. Ngược lại, ở vị trí người học, Người cho rằng học trò phải biết học ở các thầy giáo; đồng thời, phải biết học nhân dân, học theo những thanh niên gương mẫu trong quân đội, dân công, trong các ngành hoạt động khác.

Thầy giáo Nguyễn Ngọc Ký. (Nguồn: Báo Tuổi trẻ)

Nhằm phát huy hiệu quả công tác giáo dục tri thức, đạo đức và lối sống, bên cạnh vai trò của nhà trường, rất cần sự chung tay của gia đình trong việc định hướng, giáo dục và hình thành nhân cách cho người học. Gia đình là môi trường đầu tiên và hết sức quan trọng đối với mỗi người, do đó, việc nêu gương trong gia đình là hết sức cần thiết. “Ông bà làm gương cho con cháu, cha mẹ làm gương cho con cái, anh chị phải làm gương cho em”. Nêu gương trên cả ba mặt tinh thần, vật chất và văn hóa gắn với những việc làm cụ thể, thiết thực.

Bên cạnh đó, xã hội cũng đóng vai trò rất lớn trong việc hình thành nhân cách, phẩm chất, năng lực của mỗi người. Hồ Chí Minh căn dặn “phải liên hệ mật thiết với gia đình học trò”. Bởi vì giáo dục trong gia đình sẽ giúp giáo dục trong nhà trường được tốt hơn. “Giáo dục trong nhà trường dù tốt mấy nhưng thiếu giáo dục trong gia đình và xã hội thì kết quả cũng không hoàn toàn”.

Giờ học ngoại khóa về văn hóa giao thông tại Trường THPT Nguyễn Thị Minh Khai (TP.Hồ Chí Minh). (Ảnh: Như Hùng)

Thực hiện giáo dục phải gắn với thi đua

Giáo dục phải gắn liền với thi đua. Khi miền Bắc đi lên chủ nghĩa xã hội đã xuất hiện nhiều phong trào thi đua sôi nổi. Theo Hồ Chí Minh, đồng bào ta đang có phong trào thi đua sôi nổi: “Đại Phong”, “Duyên Hải”, “Ba Nhất”, “Thành Công”. Vậy, các nhà trường cũng nên phát động một phong trào thi đua

“Hai tốt”, tức là dạy thật tốt, học thật tốt. Người khuyên học sinh nên thi đua, thi đua học tập, thi đua trong mọi việc để trở nên những nhi đồng có tổ chức, có kỷ luật, có sáng kiến.

Tư tưởng Hồ Chí Minh về các nguyên tắc giáo dục là thành quả của sự chắt lọc tinh hoa giáo dục của nhân loại, có tính khái quát, định hướng cho việc xây dựng một nền giáo dục mới, nhưng cũng hết sức thiết thực, cụ thể.

Học Bác mỗi ngày. “Dù khó khăn đến đâu cũng phải tiếp tục thi đua dạy tốt và học tốt”.